

Tartalom

Elöljáróban	.11
1. Bevezető	.13
1.1. Elöljáróban a kettőshálózat-modellről	.18
1.2. A hírek és álhírek terjedése a Facebookon	.26
2. Szakirodalmi áttekintés	.28
2.1. Neurális hálózatok	.28
2.1.1. Neuroplaszticitás: a változó agy.	.29
2.1.2. Hebb-szabály: a változás mozgatója	.32
2.1.3. Engram: az emlékek neurális alapegysége	.33
2.1.3.1. Hamis emlékek.	.35
2.1.3.2. Előfeszítés	.40
2.1.4. Konnektom: a neuronhálózat kapcsolati térképe.	.41
2.2. Reprezentáció	.45
2.2.1. A reprezentációk különböző megközelítései	.45
2.2.1.1. Kultúra és reprezentáció	.45
2.2.1.2. Filozófiai, pszichológiai, kommunikációs megközelítések.	.46
2.2.1.3. Szociális reprezentáció	.51
2.2.2. Dan Sperber: reprezentációk epidemiológiája	.53
2.2.2.1. A társadalomtudományok naturalista programja.	.53
2.2.2.2. Kulturális reprezentációk	.56
2.2.2.3. Reprezentációs láncolat.	.58
2.2.2.4. Mém vagy reprezentáció?	.60
2.2.2.5. Metareprezentációs képesség	.63

2.3. Hiedelem.	.65
2.3.1. Hiedelem és/vagy tudás	.66
2.3.2. A hiedelmek közösségi dimenziója	.68
2.3.3. A hiedelemrendszer mint hálózat	.70
2.4. Kultúraterjedés, kultúraátadás	.72
2.4.1.1. Tér-idő korlátok	.73
2.5. Hálózatok	.76
2.5.1. Mentális hálózatok, szemantikai hálók	.80
2.5.2. Társadalmi hálózat, hálózati kultúra	.84
2.6. Facebook.	.89
2.6.1. Minek nevezzetek? Kultúrakutatás az online térben	.89
2.6.2. Közösségi oldalak és Facebook	.94
2.6.2.1. A Facebook mint algoritmus vezérelte médiafelület	.95
2.6.2.2. Szűrőbuborék, visszhangkamra	.97
2.6.3. Szuperháló	102
2.6.4. MyPersonality: az algoritmussal leleplezhető személyiség	103
2.6.5. Cambridge Analytica: a botrány.	106
2.7. Hírek és álhírek	108
2.7.1. Az újságírás kihívásai az online térben	109
2.7.2. Az álhírek és összeesküvés-elméletek térhódítása	111
2.7.3. Kétséges oldalak	117
2.7.4. Deepfake, az álhírek „mélyülő” problémája	118
3. Kettőshálózat-modell	122
3.1. A konnektom mint a mentális háló biológiai szerveződési alapja	122
3.2. A világot leképező mentális reprezentációk.	125
3.3. Nyilvános reprezentációk és mindennapi élet	130
3.4. A múlt idő mentális reprezentálása	134

3.4.1. Mentális „időutazás”	135
3.4.2. A mentális háló csomópontjai	137
3.4.3. A cselekvések, jelenségek reprezentálása	142
3.5. A perspektíva fontossága	144
3.6. Konstrukciós és absztrakciós képesség	147
3.6.1. A személyes identitás és a társadalom mint absztrakt konstrukció	150
3.6.2. A hiedelemtől a tudásig.	156
3.7. A mentális háló modellje	160
3.7.1. Súlyozott és irányított hálózat	160
3.7.2. Hierarchia és heterarchia a mentális háló fogalomrendszerében	165
3.7.2.1. Minél általánosabb egy mentális reprezentáció, annál életlenebb	169
3.8. Reprezentációs háló	170
3.9. A két hálózat viszonya egymással	174
3.9.1. Rekonstrukció neurális hálóval	176
4. Elemzés	179
4.1. Adatgyűjtés és -feldolgozás	179
4.2. Hírek és hírszemét a Facebookon	180
4.2.1. Az adatbázis és néhány fontosabb adat	180
4.2.1.1. Az adatok tisztasága, teljessége	185
4.2.1.2. A reprezentációterjesztés stratégiái	185
4.2.1.3. Kiváltott interaktivitás	214
4.2.1.4. Minden csoda egy napig tart?	231
4.2.2. A hírszemetet többen kedvelik	234
4.2.3. A „hazugságvizsgáló” Mindenegyben blog	239
4.2.3.1. Orosz propaganda?	240
4.2.3.2. Lekeverve	241
4.2.3.3. Félévnyi reprezentációs háló	244
4.2.4. A tíz Facebook-oldal reprezentációs hálója	251

4.3. Kísérletek a mentális háló rekonstruálására	255
4.3.1. Ágrajz – a mondattani részek függőségi viszonya	255
4.3.2. Kulcsszóháló	257
4.3.2.1. A top kommentelő interakcióiból készített kulcsszóháló	266
4.3.2.2. Előrejelzés kulcsszavak alapján	269
5. Következtetések	273
5.1. A közösségi oldalak megváltoztatják a reprezentációs és a mentális hálókat	273
5.1.1. Felhangosítás	275
5.1.2. Kontextusát veszített kommunikáció	278
5.1.3. A nyúlóssá váló nyelv	282
5.1.4. Szociotechnikai hibrid	283
5.1.5. Kevert valóság	284
5.2. Az esetelemzés következtetései	286
Bibliográfia	290
Szakirodalom	290
Hírek	309
Ábrajegyzék	314
Fogalomtár	319
Abstract	322